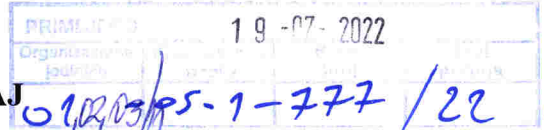

Број:
Сарајево, 10. 06. 2022.

ИЗВЈЕШТАЈ

**са пленарног засједања Парламентарне скупштине Процеса сарадње у
Југоисточној Европи (СЕЕЦП)**

Атина, 1- 2. јуни 2022.

Замјеница предсједавајућег Представничког дома Парламентарне скупштине Босне и Херцеговине (ПСБиХ) Борјана Кришто и чланови Делегације ПСБиХ у Парламентарној скупштини Процеса сарадње у Југоисточној Европи (ПССЕЕЦП) Бариша Чолак, Љубица Миљановић и Един Мушић учествовали су на пленарном засједању ПССЕЕЦП-а, које је, под предсједавањем Републике Грчке, одржано у Атини 1. и 2. јуна 2022. године.

Деветој пленарној сједници Парламентарне скупштине СЕЕЦП-а претходило је одржавање састанака главних одбора и Сталног одбора. Састанци Главног одбора за социјални развој, образовање, истраживање и науку, Главног одбора за правосуђе, унутрашње послове и безбједносну сарадњу те Главног одбора за привреду, инфраструктуру и енергију имали су за циљ припремити нацрте извјештаја и резолуција са раније одржаних састанака, за усвајање на 9. пленарној сједници ПССЕЕЦП-а.

Састанак Сталног одбора ПССЕЕЦП-а имао је за главни циљ усвајање докумената са пленарне сједнице, главних одбора, дневног реда пленарне сједнице те Нацрта завршне декларације, који су усвојени једногласно. Томе је претходила дуготрајна и конструктивна расправа свих учесника Процеса сарадње, о великом броју пристиглих амандмана на текст Завршне декларације.

На састанцима и пленарној сједници учествовали су представници Анкаре, Атине, Букурешта, Љубљане, Подгорице, Приштине, Сарајева, Скопља, Софије, Тиране, Загреба, Министарства иностраних послова Републике Грчке, Регионалног савјета за сарадњу (РЦЦ), и Регионалног савјета за парламентарну сарадњу (РСПЦСЕЕ)

Централна тема пленарног засједања ПССЕЕЦП-а била је посвећена Циљевима одрживог развоја за екологију и утицају кризе на Југоисточну Европу, са посебним освртом на безбједност енергетског снабдијевања региона и на пољопривредно-прехрамбени ланац.

9. Пленарна сједница почела је уводним обраћањем **Њ. Е. Константина Ан. Тасуласа**, предсједника грчког парламента, који је посебно нагласио да се засједање, нажалост, одвија усред жестоког војног сукоба у срцу нашег континента, који ће, осим трагичних губитака људских живота, имати несагледиве посљедице за животну средину Југоисточне Европе и европског континента уопште. Истакао је да је за Републику Грчку предсједавање Парламентарном скупштином Процеса сарадње у Југоисточној Европи идентификовано с одговорношћу за координираним радом, с циљем остваривања добробити свих партнера. Тасулас је потврдио да је у актуелној глобалној конјуктури учвршћивање заједничке воље за сигурношћу и просперитетом те јачање хоризонталних и вертикалних веза за заједничко дјеловање кључно за будућност нашег региона, због чега је грчко предсједавање (СiО) као главни мото усвојило „Јачање синергије у Југоисточној Европи”. „Атина је вјеровала и усредсредила се на додату вриједност синергије између међународних и регионалних организација, јавног и приватног сектора, цивилног друштва и свих актера на друштвеном, економском и политичком нивоу”, наставио је Тасулас. Закључио је да је атинско предсједништво посебан нагласак ставило на европску перспективу учесника Процеса сарадње у Југоисточној Европи, са дубоким увјерењем да се Процес користи као одскочна даска за даље јачање амбиција и подршку напорима чланица Процеса, док настављају на свом путу према европским интеграцијама.

Борјана Кришто, замјеница предсједавајућег Представничког дома ПСБиХ, истакла је како је СЕЕЦП, у синергији са Процесом стабилизације и придруживања Европској унији, помогао да се у посљедње двије деценије овај регион трансформише из региона отворених сукоба и нетрпељивости у регион сарадње и просперитета заснованог на заједничким интересима.

Кришто се такође осврнула на питање безбједности снабдијевања енергијом у ситуацији кризе узроковане ратом у Украјини, те пандемијом вируса корона. У свом излагању нагласила је да је, упркос ризицима повезаним са зависношћу о спољним изворима енергије, нужан свеобухватан приступ енергетској политици у сврху обезбјеђивања несметаног снабдијевања енергентима за домаћинства и привреду.

Кришто је још једном указала на то да за Босну и Херцеговину, иако се суочава са многим ризицима и изазовима, још увијек највећи изазов представља измјена изборног закона заснована на демократским стандардима кроз уважавање демократски изражене политичке воље сва три конститутивна народа. У вези с тим, потцртала је да је нужно да сваки конститутивни народ има право да изабере своје политичке представнике у за то Уставом предвиђеним институцијама, односно Предсједништву БиХ и домовима народа.

Током пленарне сједнице учесницима су се обратили и други предсједници парламената и шефови делегација држава чланица ПССЕЕЦП-а.

Дерја Бакбак (Анкара), потврдила је да Југоисточна Европа има велики потенцијал на свим пољима али доживљава невиђене еколошке изазове, при чему ниједна чланица

Процеса није имуна на негативне учинке деградације животне средине и губитка биолошке разноликости. Нагласила је да ће спровођење Агенде за одрживи развој 2030. и три основне конвенције УН-а: о "климатским промјенама", о "борби против дезертификације" и о "биоразноликости" недвосмислено промовисати одрживији развој. Бакбак је говорила и о утицају пандемије COVID-19, која је продубила постојеће неједнакости и додатно отежала постигнућа Агенде 2030, те о учинцима климатских промјена и растућих геополитичких напетости које, нажалост, угрожавају глобалну безбједност хране, али и развојне изгледе. „Растуће цијене горива, гнојива и хране због рата додатно отежавају приступ храни у многим регијама, што представља озбиљан ризик за глобалну безбједност хране”, наставила је Бакбак, изјавивши да се тренутно око 800 милиона људи широм свијета суочава са глађу а 193 милиона људи суочава се са акутном кризом у области исхране. Закључно, утврдила је да је примарни циљ Анкаре у области енергетике осигурање и консолидовање безбједности снабдијевања енергијом те да, у складу с тим циљем, до изражаја долази максимално коришћење домаћих и обновљивих извора, повећање енергетске ефикасности те учвршћивање рутне и ресурсне разноликости у увозним енергентима.

Христос Дерментопулос (Атина) утврдио је да су Миленијумска декларација Уједињених нација и Агенда за одрживи развој 2030. поставили одрживост у срж, међународне арене, настојећи промовисати све три димензије одрживог развоја: економску, друштвену и еколошку, на уравнотежен и интегрисан начин. Упркос томе, наставио је Дерментопулос, „милијарде људи још увијек живе у екстремном сиромаштву, лишени основних услова за пристојан живот, као што су примјерена храна, приступ чистој води и санитарним чворовима, пристојан рад и одговарајући смјештај”. Нагласио је да је посљедњих мјесеци дошло до огромног повећања трошкова енергије, заједно са растућом инфлацијом те морамо пронаћи рјешења за осигурање снабдијевања енергијом из трећих земаља фосилним горивима, као и убрзати увођење иновативних технологија у енергетску мјешавину, како бисмо задржали цијене на нивоу који неће ометати економски раст.

Васил Нагу (Букурешт) истакао је снажну подршку Букурешта проширењу ЕУ са партнерима на Западном Балкану, поготово у временима кад се суочавамо са најозбиљнијом безбједносном кризом у посљедњих неколико деценија. Нагласио је и значајан утицај руске агресије на пољопривредну сезону у Украјини, посебно се осврнувши на блокаду лука у Украјини. Поздравио је хитне мјере које је Европска комисија предузела у том контексту, како за помоћ Украјини да осигура безбједност хране за своје грађане, тако и за очување улоге Украјине као највећег извозника пољопривредних добара. Потврдио је да Букурешт такође неуморно доприноси том циљу олакшавајући украјински извоз из луке Константа. Истакао је да је енергетска сигурност од капиталне важности у новом контексту те поздравио признање које је Европска комисија дала природном гасу као мостном гориву за праведну енергетску транзицију. Потврдио је да румунске власти остају отворене за наставак дијалога с инвеститорима како би се створили услови за вађење резерви гаса из Црног мора, чиме

би се допринијело смањењу несигурности, стварању јачих демократија, те осигурало да становништво има довољно хране и енергије, у чистој животној средини.

Данијела Ђуровић (Подгорица) нагласила је да је Црна Гора, као учесница Процеса сарадње у Југоисточној Европи већ 15 година и будућа предсједавајућа овом регионалном иницијативом, снажно посвећена примарним циљевима СЕЕЦП-а, међу којима су: јачање добросусједских односа, сарадња у областима безбједности, економије, правосуђа, унутрашњих послова, борбе против корупције и организованог криминала, као и промовисање културне и социјалне сарадње. Ђуровић је потврдила да је Црна Гора Уставом прокламирана еколошка држава те да у складу са европским зеленим договором и енергетском политиком ЕУ планира даљи развој енергетског сектора кроз транзицију зелене енергије и декарбонизацију, повећање коришћења енергије из обновљивих извора и побољшање енергетске ефикасности, као и изградњу инфраструктуре за повезивање са сусједним енергетским системима. Говорећи о утицају кризе на пољопривредно-прехрамбени ланац, Ђуровић је закључила да је неопходна циљана и координирана акција, која подразумијева да државе своја пољопривредна тржишта држе отвореним, предвидљивим и транспарентним, да не гомилају залихе и да не уводе неоправдане рестрикције на извоз пољопривредних и прехрамбених производа. Закључно, навела је приоритете црногорског предсједавања ПССЕЕЦП-а (ЦиО): јачање безбједносне сарадње, заштиту људских права, владавину права и оснаживање демократских институција, унапређење економске сарадње и инфраструктурне повезаности, зелену транзицију, даље ублажавање и надилажење здравствених, економских и других посљедица пандемије COVID-19 и европску интеграцију држава кандидата из Југоисточне Европе.

Глаук Коњуфца (Приштина) истакао је да је инвазија Русије на Украјину директно утицала на регионалну сигурност, укључујући снабдијевање енергијом и пољопривредно-прехрамбеним производима, те да ће растуће цијене енергије и хране тешко оптеретити домаћинства са ниским приходима, која троше пуно већи дио свог прихода на основне потребе као што су храна и гријање. На крају, позвао је чланице Процеса на подршку у настојању Приштине за либерализацијом визног режима, чланством у Европском статусу, статусом кандидата за ЕУ, чланством у НАТО-у и чланством у другим међународним механизмима.

Талат Цафери (Скопље) истакао је да је Република Сјеверна Македонија једна од 193 државе које су службено усвојиле Агенду за одрживи развој до 2030, коју је усвојила Генерална скупштина Уједињених нација у септембру 2015. године. Позвао је на наставак заједничке сарадње свих чланица Процеса, будући да се само заједно, солидарно и на равноправним основама може носити са свим изазовима које намећу утицај климатских промјена у различитим областима живота, међу којима су приоритет сигурности снабдијевања енергетског и пољопривредног ланца.

Јавор Божанков (Софија) нагласио је да је постављен заједнички циљ заустављања деградације екосистема његовим обнављањем, јер само уз здраве екосистеме можемо побољшати егзистенцију грађана, супротставити се климатским промјенама и

зауставити колапс биолошке разноликости. „Данашња ситуација, узрокована ратом у Украјини, динамично је промијенила дневни ред Европе“, рекао је Божанков, те потврдио да након једностране обуставе испоруке гаса из Русије у Бугарску треба направити нову енергетску карту на основу нових интерконектора који су нам доступни и оптимизовати енергетску разноликост. Истакао је да је енергија постала оружје те да наш одговор треба да буде солидарност јер енергетска сигурност није национално већ регионално питање. Потврдио је да је бугарска политика развоја гасне инфраструктуре директно повезана са позиционирањем земље као једног од главних центара за дистрибуцију гаса у Југоисточној и Централној Европи. Закључно, говорећи о пољопривредно-прехрамбеном ланцу, истакао је приоритет прилагођавања пољопривреде Бугарске агро-околини, који је еманација идеје одрживе "зелене" будућности и нуди јасне принципе заштите животне средине, флоре и фауне.

Едуард Чалси (Тирана) истакао је важност подршке свим земљама које теже придруживању ЕУ као и јачање механизма усмјерених на зближавање европских парламената и међусобну размјену најбољих пракси. Чалси је дао велику важност развоју дјелатности заштите природе; као и важност заједничких дугорочних планова за постизање циљева одрживог развоја до 2030. године.

Ивана Посавец Кривец (Загреб) истакла је да Хрватска препознаје важност укључиве регионалне сарадње и добросусједских односа за стабилност Југоисточне Европе и европски пут тих земаља те да је за Хрватску простор Југоисточне Европе од стратешког значаја, интереса и приоритета у политичком, економском и безбједносном смислу. Нагласила је да Хрватска активно прати ситуацију у Украјини и припрема мјере за одговор на ову кризу. У том контексту, заједнички циљ ЕУ је декарбонизација Европе до средине вијека. У свјетлу регионалне сарадње, Посавец Кривец се сагласила да „Green Deal“ свакако представља добру основу за сарадњу са земљама Југоисточне Европе, које могу развијати заједничке пројекте с циљем постизања економског опоравка, раста и декарбонизације енергетског сектора.

Током рада 9. пленарне сједнице Парламентарне скупштине Процеса сарадње у Југоисточној Европи изабран је састав главних одбора у мандату 2022/2023: Подгорица ће предсједавати Главним одбором за економију, инфраструктуру и енергетику док ће Приштина предсједавати Главним одбором за правосуђе, унутрашње послове и безбједносну сарадњу и Главним одбором за социјални развој, образовање, истраживање и науку.

Засједање ПССЕЦП-а у Атини окончано је усвајањем Завршне декларације у којој је пружена снажна подршка свим земљама чланицама СЕЕЦП-а које се налазе у процесу придруживања Европској унији.

У овом документу државе чланице СЕЕЦП-а позване су да предузму активности с циљем заштите животне средине у оквиру одрживе привреде, да подстакну правну, научну, технолошку и комерцијалну сарадњу у области одрживог развоја како би се подржала безбједност снабдијевања енергијом, као и да промовишу размјену знања и

искустава у вези са иновацијама и техничком подршком за несметани промет робе из пољопривредно-прехрамбеног ланца.

На крају, предсједник Тасулас је и формални предао предсједавање ПССЕЕЦП-ом Подгорици, зажелио много успјеха у будућем раду и закључио 9. пленарну сједницу ПССЕЕЦП-а.

Извјештај припремила:
Секретарка Делегације

Јадранка Радовић

Извјештај одобрила:
Замјеница предсједавајућег
Представничког дома ПСБиХ
Борјана Кришто

Доставити:

- Колегијуму Дома народа Парламентарне скупштине БиХ
- Колегијуму Представничког дома Парламентарне скупштине БиХ
- Колегијуму Секретаријата Парламентарне скупштине БиХ
- Комисији за спољне послове Представничког дома
- Комисија за спољну и трговинску политику, царине, саобраћај и комуникације Дома народа
- а/а